

Gummibåtsexpedition Pello

(av Saariländaren 1996)

© 1997 Saariländaren

Är fisken större och nappar det bättre på grannars fiskevatten?

Vi skulle nu få svaret på den sistnämnda frågan. Expeditionen kom hastigt på. Visst hade vi, jag och min son Hans, länge haft planer på en sådan, men vi hade saknat forslots. När den frågan nu löste sig och vår gummibåt Lady'n låg klar på HOOKON-trailern, fanns inget annat än att packa och åka.

Dimman låg tät över Vitsaniemi by när vi startade vår färd norrut, en augustimorgon, anno 1996.

Vi hade dagen innan haft god fiskelycka på våra hemmavatten på Saariland varför vi kunde åka utan att behöva ha några som helst förväntningar på fiskelyckan denna gången. Vi resonerade oss fram till en logisk målsättning och sa oss att huvudmålet var att "kolla läget", ta reda på hur det egentligen var däruppe ovan polcirkeln, var det bättre fiske där.

Vårans lots hade planerat färdrutten. Vi skulle ta upp honom i Neistenkangas där han var på tillfälligt besök. - Nå hur ska vi hitta dig?, hade vi frågat. -Det löser sig, kör 8 mil uppåt landet, hade vi fått till svar. Det hade dessutom sagts att vi skulle ränna nedför forsarna Purukoski, Hirvakoski och Valkeakoski. Visst, hade jag tänkt, visst kan man planera, vi får väl se hur det ser ut.

Vårans lots var inte från trakten men hade bevakat gränsen där i ett par år i sin ungdom så han kunde en del om vattnen däruppe.

Dimman lättade något lite när vi närmade oss Neistenkangas, ja den lättade så vi kunde urskilja en ren mitt på vägbanan. Kolutigt lunkade den sakta över utan att bry sig om oss.

Vi höll utkik efter vår ävlots när vi började närma oss den första tätare bebyggelsen på ett bra tag. -Här måste han hålla till, sa Hans, där hänger ett älghorn på en tallkvist och på hornet en flytväst.

Mycket riktigt en lots blev synlig, en riktig ävlots med vadmalsbyxor och skinnryggsäck. Hade han missuppfattat oss och var i tron att vi skulle på jakt. Nää, det var ju inte jakttider än...trodde han möjligen att vi skulle vara borta så länge så att jakttiden hann infalla, ..det var ju 5 veckor dit.

-Vi ska ut och fiska, sa jag halvt på fråga och halvt på påstå.

- Jag fick låna ett riktigt spö och en riktig rulle, sa lotsen Tage.

Och visst var rullen riktig, det var en Ambassadör årsmodell 1950 och spöt var format för en järnhand.

-Det är svärfars, sa lotsen, när vi såg undrande ut, med fog förundrade, för visst var det en klenod, en välskött sådan och lukten var en blandning av olja och laxlever, laxleverolja.

Vi stuvade in den vadmalsklädde lotsen, ryggsäcken hans i skinn och hans lånta klenoder till rulle och spö. Efter tio minuters samåkning nådde vi Pello by och åkte ner till gamla färjestället som fungerade som en utmärkt sjösättningsramp. Vi såg laxar hoppa. Laxarna hade navigerat fel i år och hamnat i Torneälven och de som inte fastnat i näten vid Saariland var nu här. Självklart var det glada laxar och glada laxar hoppar. Dom hade riktigt mänskliga drag.

-Dom hugger inte när dom hoppar, sa forslotsen och vi antog att han visste hur laxarna uppförde sig här ovanför polcirkeln.

På andra halvan av älven utövade finnarna dragrodd. Det var komiskt att se laxarna hoppa intill båtarna, påminde om ett laxarium (om det nu finns såna).

Vi la ut nedanför bron, vars tillblivelse gjort det gamla färjestället till båtramp. Om vattenståndet hemmavid på Saariland var extremt lågt så var det inte mindre extremt lågt här.

Vi låg stilla i någon form av bakvatten och studerade finnarnas dragroddare. Dimman var tätare här nere på älven.

-Såg du, sa forslotsen. Nä, men jag hörde, vad var det. - En stor havsöring som hoppade högt. Jag rodde sakta mot hoppstället. -Dom hugger inte när dom hoppar, sa forslotsen. -Var inte så pessimistisk, sa vi, det kan ju trots allt hända, eller hur.

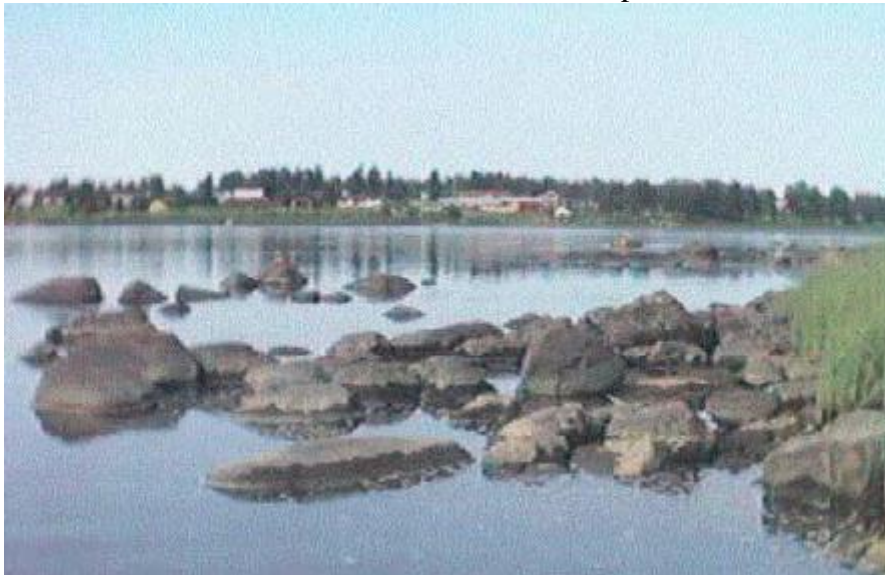
-Vi glider ingenstrans, sa jag, titta mot land. -Jo..o ,om du tittar ner i vattnet, så märker du att vi glider neråt, svarade forslotsen. Visst hade han rätt, det såg man ju. Botten var hård, packade stenar i en bädd av grovt grus. Riktigt harrvatten tyckte jag.

Det första forslotsen gjorde när vi kommit i båten var att dyka i vår draglåda. Han hade glömt dragen. -Ta en ABU-spinnare sa jag, den går nog bra också ovan polcirkeln.

Att två spinnfiskar i Ladyn går an men när en tredje flugfiskar, tar det på krafterna och tålamodet sätts på prov. Förvisso var expeditionens huvudsyfte inte fiskandet utan kartläggningen, kollande av läget, men ändå.

Två plask och ett svisch, ett svisch och två plask, ett svish och ett plask följt av ett andra plask, blev till rutin medan vi sakta gled neråt och förbi Pentäsjokis mynning, där vi sett den stora öringen hoppa. Då och då blev det ett brott i denna regelbundenhet då ett plask kom att saknas. Jag förstod, Hans förstod, vi förstod men vi sa inget. Han fick väl själv förklara sig tyckte vi, lotsen med superfiskegrejorna.

Först efter en kvart klädde han sin egen upptäckt i ord, och sa, jag skulle kanske ha bytt rev ändå. Vi erbjöd honom ny rev, men han fortsatte och att reda ut härva efter vart tionde kast blev till rutin och kom att så förbli under hela expeditionen.

Vi hade nu passerat Pentäsjokis mynning och gled nu in i huvudfåran från biälven. Jag tog till årorna för att bromsa upp farten, jag rodde mot strömmen medan vi sakta gled med strömmen med aktern före.

Strandstenarna som normalt sett ligger under vattenytan låg nu över densamma och ofta på torra land. Jag tvingades ro längre och längre mot djupfåran där strömmens hastighet var högre. -Hör du bruset, sa lotsen, vi närmar oss första forsen. Var är storharren?. Vi harrfiskare

på Saariland kallar harr för *gråling* (från engelskans grayling). Saariland-gråling på spett är något av de finaste läckerheter som Torneälven vid Saariland kan bjuda på.

Det vimlade av ännu inte lekmogen harr. Hans kunde knappt lägga ut flugan förrän dom små högg. Han krokade försiktigt av några och var sedan tvungen att lägga flugfisket åt sidan och övergå till spinn med ABU-spinnare. Tro't om ni vill men det första kast han gjorde fångade han en 12 cm:s bäcköring. Det verkade vara omöjligt att få någon större fisk. Jag förundrades över den fasta botten och jag fick känslan av att vara på vatten där harren verkligen borde trivas och jag förstod också att storharren låg i och kring djupfåran.

Jag fick ta allt fler årtag för att hålla jämnt glidflyt neråt. Det betydde med sannolikhet gränsande till visshet att stömmens hastighet ökade. Älven smalnade dessutom. Allt detta sammantaget och så lotsens - Hör ni bruset, betydde att forsen var nära, mycket nära, kanske bakom nästa älvkrök. Plötsligt sa forslotsen, -Finnarna där borta undrar nog hur vi ska komma neför forsen, om vi ska göra det med aktern före eller efter. Det brukliga är ju med aktern efter.

Jag rodde i land och ingen protesterade, inte ens lotsen. Vi hade kommit till forsen Purukoski.

Vi kollade läget. Huvudfåran verkade gå efter finska fastlandet Jag hade bett forslotsen ta med rep, jag tänkte att man skulle kunna fira ner gummibåten. De många stenarna som låg långt ut gjorde det omöjligt.

-Vi rastar här, tar lunch och vänder sedan, sa jag vänd mot lotsen.

-Va, sa han, jag som bett att få trailern körd till Svanstein, nedanför Valkeakoski. Just då körde en finländare sin långa forsbåt uppför, rakt genom djupaste delen av forsen. -Du ser sa lotsen, jag har gjort det många gånger, ser du.

-Jo men inte i så extremt lågt vattenstånd och i liten fullastad gummibåt, sa jag.

-Nå nä, inte så, menade han, men om jag ville så skulle han nog ställa upp som lots.

Vi hade nu kommit till tingens rätta ordning. Skepparen, som var jag, skulle få bestämma.

Jag och lotsen sonderade ytterligare och kom fram till samsyn om att avbryta nedfarten, en samsyn som underlättades av att åskmoln började torna upp sig i horisonten, tyvärr från det håll som vi kommit ifrån.

Hans ordnade en fin lunch på spritköket.

Under lunchen kom vi till slutsatsen att visst hade det gått om inte det varit för det annalkande ovädret, en slutsats som luktade kompromiss lång väg.

Efter lunchen prövade vi kasta, Hans med fluga och jag och lotsen med spinn. Resultatet blev detsamma som vid nedfärden, små harrar nafsade på flugan och varken små eller stora brydde sig om våra spinnare.

Mullret, om än avlägset, tilltog. Vi var inte klädda för regn. Det var hög tid att bryta upp. En sista titt nedåt mot forsnacken och det bar i väg uppför älven. Vi hade inte tänkt på förutsättningarna för uppfärd eftersom planen var nedfärd. Vi körde i djupaste fåran. Det var strömt och Ladyn lågt djupt, att plana var otänkbart. Vi försökte köra upp samma väg som vi kommit. Det gick bra ett tag men så fick propellern bottenkänning. Åskan mullrade. Årorna kom till heders. En rodde och en annan stakade. Båten gled ca 1 cm uppströms per årtag+stakning. Med enbart stakning förlorade man terräng, gled tillbaka med strömmen. -Det hade varit bättre att fortsätta nedför forsarna, sa lotsen.

-Nää, svarade jag, nu ska vi upp. Vi var mycket eniga i konstaterandet att man inte rör och inte heller stakar en gummibåt motströms med bibehållet normalt lugnt sinnelag. Åskregnet kom över oss. Vi tog skydd bland strandbuskarna i obehaglig närhet av en kraftledning som gick över älven till Finland.

När regnet övergått till stril la vi ut. Vi backade några hundra meter och tog av mot huvudfåran som vi nådde först efter en andra landstigning för att ta skydd.

När vi nådde huvudfåran såg vi att stora stenar låg mitt i strömmen. Det fanns liksom ingen huvudfåra alls. Det värsta var de stenar som inte syntes. Man kunde ana sig till dessa då de bildade en karakteristisk strömvirvel. Man såg botten hela tiden. Hans som låg närmast motorn drog i gång. Forslotsen låg i fören och pekade ut färdriktningen. Jag som också kunde läsa av var stenar kunde tänkas ligga, kunde inte hålla tyst. -Nu får ni allt bestämma er, sa Hans bekymrat, hur ska jag kunna styra när ni pekar i olika riktning. Då small det.

Efter att vi konstaterat att bara propellern fått sig ett slag, hade vi förlorat all vunnen "älvterräng". Jag övertog nu rodret. I bland följde jag lotsens utpekade riktning, när den inte överensstämde med min egen, valde jag min egen väg, trots att lotsen protesterade högljutt.

-Var det på denna holme som Norrbottens landshövding Lassinanhti hade sin sommarstuga, frågade jag lotsen i ett försök att lätta på stämningen. Lotsen svarade inte så jag antog att jag hade rätt.

Sakta körde vi genom stenbarriärerna mitt i Pelloälven, den del av Torneälven som flyter genom Pello byar, den svenska byn Pello och den finska byn med samma namn. Det var med lättad vi nådde djupare vatten och nådde till slut platsen för vår sjösättning vid det gamla färjeläget, några erfarenheter rikare:

- 1) **Fisken är inte större och nappar inte bättre på grannars fiskevatten.**
- 2) **Tro inte att du kan ro eller staka en gummibåt mot strömmen i Pelloälven.**
- 3) **Har du väl lämnat Pello med gummibåt, vänd inte om.**